

УДК 929: 341.71(477)"1918/1920"

І. І. ГРИНИК*

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВАСИЛЯ ПАНЕЙКА НА ПАРИЗЬКІЙ МИРНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

Висвітлено підсумки дипломатичної діяльності державного секретаря закордонних справ ЗУНР Василя Панейка на Паризькій мирній конференції. Проаналізовано ставлення країн Антанти до відновлених держав у Східній Європі, а саме: Польщі, Української Народної Республіки, Західно-Української Народної Республіки; охарактеризовано проблеми впливу геополітичних чинників на шляху вирішення українського питання. З'ясовано причини зміни напрямів дипломатії ЗУНР і дипломатичних кроків В. Панейка. Досліджено значення дипломатичної діяльності В. Панейка для досягнення української державності.

Ключові слова: Паризька мирна конференція; Антанта; Східна Галичина; українське питання; ЗУНР; дипломатична місія.

За роки розбудови української держави вітчизняними дослідниками заповнено певний вакуум в історичній науці щодо повернення українському народові імен його визначних громадських діячів, науковців, політиків. Василь Лукич Панейко (1883–1956) належить до несправедливо малодосліджених постатей української історії, хоча вплив відомого громадсько-політичного діяча, талановитого дипломата і публіциста на суспільно-політичні процеси в Західній Україні у першій третині ХХ ст. є досить вагомим.

Ключовою подією в державотворчій діяльності В. Панейка стало його призначення 11 листопада 1918 р. на посаду державного секретаря закордонних справ ЗУНР. Актуальність теми зумовлена тим, що дипломатична діяльність В. Панейка в українській історичній науці висвітлена фрагментарно і до цього часу немає однозначної оцінки його діяльності на Паризькій мирній конференції.

Метою статті є з'ясування значення дипломатичної місії В. Панейка стосовно визнання державами Антанти права українського народу на самостійне державно-політичне життя.

Наприкінці 1918 р. у зв'язку з відновленням Польської держави та проголошенням Західно-Української Народної Республіки на порядку денному європейської політики постало "східно-галицьке питання",

---

* *Гриник Ігор Іванович* – директор Державного архіву Івано-Франківської області, аспірант кафедри історії України Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

одне з найскладніших територіальних питань в Європі після Першої світової війни.

Доля ЗУНР залежала від багатьох розрахунків країн Антанти. На той час більшість європейських політиків не вірила у життєздатність незалежної української держави і перед загрозою поширення соціалістичних революцій у Європі схилилась до думки, що їй потрібна сильна Польща, яка зможе протистояти більшовицькій Росії.

На початку 1919 р. українському політикуму стало зрозуміло, що здобути державну незалежність за допомогою власних сил, навіть за умови максимальної мобілізації людських, матеріальних, фінансових ресурсів – завдання майже недосяжне. У цих важких суспільно-політичних умовах уряди УНР і ЗУНР великі надії покладали на міжнародну спільноту, зокрема справедливе рішення Паризької мирної конференції.

Міжнародна конференція розпочала роботу в Парижі 18 січня 1919 р. за участю 27-ми держав. Найважливіші питання вирішувалися на засіданнях так званої “Ради десяти”, до якої входили по два представники від кожної з п’яти великих держав-переможниць – Англії, Франції, США, Італії та Японії. Згодом засідання “Ради десяти” змінилися засіданнями значно вужчого органу – “Ради чотирьох” (Англія, Франція, США, Італія). Де-факто всі спірні питання вирішували прем’єр-міністр Франції Жорж Клемансо, прем’єр-міністр Великобританії Девід Ллойд-Джордж та президент США Вудро Вільсон.

Відзначимо, що в той час коли відбувалася мирна конференція в Парижі, у Києві 22 січня 1919 р. на Софіївському майдані урочисто проголошено Акт злуки Української Народної Республіки і Західно-Української Народної Республіки.

Внаслідок об’єднання західноукраїнська держава отримала назву Західна Область Української Народної Республіки (ЗО УНР), а її президент Є. Петрушевич увійшов до складу Директорії УНР. І хоча повної уніфікації не відбулося (ЗУНР зберігала власну адміністрацію, законодавчу і виконавчу владу, збройні сили, повну самостійність у веденні внутрішньої політики), обидві республіки стали виступати спільним фронтом на міжнародній арені.

Українська делегація, яка прибула на конференцію без формального запрошення, так і не була визнана і могла розраховувати лише на неофіційні зустрічі з іншими делегаціями. Очолив делегацію Г. Сидоренко, а його заступником став державний секретар закордонних справ ЗУНР В. Панейко. До її складу також увійшли О. Шульгин, А. Марголін, М. Туган-Барановський, С. Томашівський та інші. Прибувши до столиці Франції, в одному із своїх перших звітів голова делегації писав українському уряду Директорії УНР: “З самих перших днів мого перебування в Парижу мною було помічено, що про Українську Народну

Республіку ніхто нічого докладно не знає, не тільки в широких масах, але й серед дипломатичних і політичних кіл, не знають про українську справу взагалі, про домагання українського народу і його уряду. Тому вороги Республіки розповсюджували вільно всякі брехні і інсинуації про нас і ширили провокацію. Головним робом напірали на те, що ми є большевики і германофіли”¹.

В. Панейко, долаючи перешкоди французьких властей, зміг дістатися Парижа тільки 22 січня 1919 р. Інші члени делегації (С. Томашівський, С. Шелухін, О. Шульгин, В. Дідушок) прибули ще пізніше.

З перших днів роботи української делегації на Паризькій конференції стало зрозуміло, що “інстинкт самозбереження” двох держав подекуди став брати гору над здоровим глуздом. Подвійні стандарти дипломатичного представництва полягали в тому, що дипломати ЗУНР, особливо В. Панейко, виступали за зміцнення суверенності західноукраїнської держави. Східна Галичина в таких умовах мала стати з’єднувальною ланкою із Західною Європою. Натомість принципово інші засади сповідувала Директорія УНР, яку в середині лютого 1919 р. очолив С. Петлюра. “Шлях до української державності, – вважав він, – стелиться через Київ, а не через Львів. Тільки тоді, коли Українська державність закріпиться на горах Дніпра і біля Чорного моря, тільки тоді можна думати, як про реальну річ, про збирання українських земель захоплених сусідами. Інша політика – це мрії, нереальні комбінації, що призведуть до того, що ніякої України не буде”².

Ці суперечності, котрі дедалі більше загострювались, були викликані двома головними причинами. По-перше, різним міжнародним становищем і відповідно різними зовнішньополітичними пріоритетами, по-друге, міжпартійною боротьбою в урядах УНР і ЗУНР. Головну небезпеку для ЗУНР від перших днів її існування становила агресія з боку Польщі. Директорії УНР, яка ледь утримувала фронт проти Червоної армії і відчувала постійну загрозу з боку Білої Росії, було не під силу втручатись у події на польсько-українському фронті у Східній Галичині. Зауважимо, що Директорія не була у стані війни з Польщею.

У таких умовах склалися напружені стосунки між Г. Сидоренком і В. Панейком. На думку В. Панейка, голова української делегації “ско-ро вспів відкинути від себе антантських агентів і делегатів, а галицьку справу він швидко вспів радикально скомпромітувати”³.

Тактика дій В. Панейка на Паризькій мирній конференції визначалася ситуацією на українсько-польському фронті. Він перебував на постійному зв’язку із Є. Петрушевичем та членами уряду, від яких отримував інформацію та директиви щодо подальших дій.

У середині лютого 1919 р. УГА розпочала Вовчухівську операцію для звільнення території Східної Галичини від поляків. Проте у події втрутилася міжнародна спільнота. До Львова для врегулювання кон-

флікту прибула місія на чолі із французьким генералом Бартелемі. 28 лютого 1919 р. після тривалих дискусій місія поставила ультимативну вимогу негайного припинення бойових дій і запропонувала встановити демаркаційну лінію, згідно з якою більшість території Східної Галичини, зокрема нафтові райони і Львів, переходили до польського уряду. У зв'язку з таким розвитком подій В. Панейко звернувся з листом до президента США В. Вільсона, в якому повідомляв про зрив польсько-українських переговорів й упереджене ставлення Бартелемі до українців, на якого власне поклав відповідальність за негативний результат цих переговорів. Він підкреслив, що українці Галичини погодяться на лінію перемир'я, якщо вона відповідатиме Вільсоновим принципам, тобто польсько-українському етнічному кордону. В. Панейко відзначив, що місія Бартелемі “показалась явно сторонничою на користь поляків і в нашу некористь. Її пропозиція завершення зброї, з демаркаційною лінією, віддаючою нафтові області полякам, український штаб і уряд відкинув”⁷⁴. Державний секретар закордонних справ ЗО УНР отримав відповідь, у якій наголошено, що президент США уважно вивчить ситуацію, яка описана в телеграмі, після чого до Галичини буде вислано спеціальну міжсоюзну місію.

У той час керівництво більшовицької Росії, охоплене ейфорією близької перемоги соціалістичних революцій у Європі, розпочало розробляти план походу Червоної Армії в Західну Європу. У своїх спогадах тодішній командувач Українського фронту В. Антонов-Овсієнко писав, що 26 березня 1919 р. він отримав наказ головнокомандувача Й. Вацетіса про те, що наступальною операцією війська фронту (близько 89 тис. вояків) мали з'єднатися з військами радянської Угорщини. Успіхи навесні 1919 р., зауважував автор, ставили на порядок денний утворення єдиного фронту революції радянських республік: Росії, України, Угорщини, Баварії (у перспективі – Німеччини). Однак виконання стратегічного плану залежало від перебігу українсько-польської війни. В. Антонов-Овсієнко підкреслював, що необхідно було “відсікти Галичину від Антанти, підтримувати війну між поляками і галичанами, і для цього активізувати агітацію і пропаганду у Східній Галичині”⁷⁵. У таких умовах Галичина ставала своєрідним “мостом” для перекидання соціалістичної революції в Європу.

Оцінюючи тогочасну воєнно-політичну ситуацію на сході Європи, французька газета “Petit Parisien” з тривогою констатувала: “Галичина, ця остання протибільшовицька українська твердиня, ізольована і залишена на свої власні сили. Коли б вона розпалася, то на її руїнах більшовизм російський і угорський подадуть собі руки і ніяка Польща, ані Румунія цьому не перешкодить...”⁷⁶.

Стривожена подіями у Галичині Антанта наприкінці березня 1919 р. у м. Ходорові ініціювала проведення українсько-польських переговорів, які завершилися безрезультатно.

Для В. Панейка ставало зрозуміло, що західноєвропейські країни не зацікавлені у створенні як єдиної української держави, так і наданні незалежності її складовій частині – ЗУНР. Дипломат відзначав: “То таки є правдою, що ні одна велика держава немає нині інтересу у відриванні України від Росії, ні віри в можливість такого акту...”⁷.

15 квітня 1919 р. В. Панейко провів зустріч із колишнім представником польського уряду в Берні Залеським. Державний секретар закордонних справ ЗО УНР відзначив, що до припинення польської агресії, яка посилюється, він “уважає свої дальші розмови з представниками союзників безперспективними, своє дальше перебування в Парижі зайвим, а уряд ЗО УНР вправі шукати допомоги в іншій ніж Антанта стороні”⁸. У відповідь англійські представники, за словами В. Панейка, просили його не залишати Париж.

18 квітня 1919 р. Радою Паризької мирної конференції було утворено “Спеціальну Міжсоюзну Комісію для підписання перемир’я між Польщею й Україною”⁹, до якої увійшли представники США, Англії, Франції та Італії; очолив комісію генерал Бота.

7 травня 1919 р. до столиці Франції прибула додаткова українська дипломатична місія у складі керуючого справами закордонного відомства ЗО УНР М. Лозинського (голова делегації), голови військового відомства полковника Д. Вітовського, полковника Ерле та перекладача з французької мови О. Кульчицького. Голова дипломатичної місії ЗО УНР В. Панейко був прикрито вражений складом делегації, оскільки напередодні пропонував вислати до Парижа генерала М. Гарнавського або ж полковника В. Курмановича.

Прибуття М. Лозинського і Д. Вітовського значно поглибило кризу у відносинах чільних діячів ЗО УНР, які розкололися на два табори. М. Лозинський відзначав: “Одразу ж на першій нараді, яка була в день нашого приїзду в Сидоренка, Панейко привітав нас заявою, що наш приїзд се для нього “удар ножем ззаду”. Водночас С. Томашівський, побачивши в документах новоприбулих делегатів назву “Західна Область УНР”, з іронією зауважив: “Ми тут докладаємо всіх сил, щоб переконати Мирову Конференцію, що ми є окрема держава, а Ви тут приходите з тим ідіотизмом!”¹⁰.

Відповідаючи на критику В. Панейка, М. Лозинський підкреслював: “Ціла акція п. Панейка в цілі ратування Східної Галичини від Польщі доказування, що Східна Галичина не є часть Української Народньої Республіки, тільки щось окреме від неї. Представникам держав Антанти він доказував, що тільки Східна Галичина доросла до державного життя і тільки вона з усіх українських земель не є заражена большевизмом, отже, тільки з неї можна утворити базу протибольшевицької акції. Сим надіявся він осягнути признання Державного Секретаріяту як самостійного уряду Східної Галичини і добитися бодай неутралізації Східної Галичини під протекторатом Антанти”¹¹.

Пропозиції комісії на чолі із Л. Ботою були відкинуті польською стороною, яка готувала збройну інтервенцію на галицький фронт, і вже 14 травня 1919 р. із Франції у Галичину була направлена 80-тисячна армія генерала Галлера, що й вирішило в подальшому долю українсько-польської війни на користь поляків. Зусилля В. Панейка щодо мирного врегулювання українсько-польського протистояння не увінчалися успіхом.

Цього ж дня делегацію ЗО УНР запросили на засідання найвищої Ради за участю Д. Ллойд-Джорджа, Ж. Клемансо, В. Вільсона. Останній попросив охарактеризувати відносини між українцями і поляками у Східній Галичині. В. Панейко, Д. Вітовський і М. Лозинський запевнили присутніх, що ЗУНР прагне досягти порозуміння із польською стороною та вести боротьбу із більшовиками. Прем'єр-міністр Великобританії запитав: “Виходить, що Україна веде війну з більшовиками, а поляки атакують її з тилу?” і після ствердної відповіді В. Панейка звернувся до Ж. Клемансо: “Ось бачите, що роблять ваші поляки!”¹². Наступного дня, за наполяганням В. Панейка, українську делегацію прийняв Ж. Клемансо. Президент Франції повідомив, що очікує пояснень від Ю. Пілсудського про польську наступальну операцію в Східній Галичині. Він вкотре зауважив, що найвища Рада зацікавлена в припиненні бойових дій на території Західної України.

20 травня 1919 р. В. Панейко та інші члени української делегації звернулись до президента Франції із нотою, у якій вимагали негайно припинити польський наступ у Галичині. 21 травня українська делегація на чолі із В. Панейком і М. Лозинським прибула на засідання “Ради чотирьох”. Як зауважували учасники зустрічі, запитання Д. Ллойд-Джорджа були надто поверховими, на кшталт: “Чи Ви добре обходитеся з поляками? Яка відмінність між польською і українською мовами?”. Водночас закиди української сторони про нецільове використання армії Галлера залишилися не почутими¹³.

Невдачі на міжнародній арені остаточно розкололи українську місію. Голова української делегації Г. Сидоренко підтримав польські наміри щодо направлення в Галичину армії Галлера. На запитання В. Панейка, чи справді голова української делегації надав санкцію на окупацію Східної Галичини полякам, Г. Сидоренко відповів: “Да, я згодився”¹⁴.

Державний секретар закордонних справ ЗО УНР відзначав: “Про геростратську славу українських “самостійників” з польської ласки й не говорити. Згоджуючись, аби Україна була об’єктом велико-польської політики, замість суб’єктом політики української, вони скомпрометували чистий клич національної самостійности. Продаючи “самостійну” по їх розумінню Україну Пілсудським, вони спізнали й утруднили реалізацію дійсної самостійности українського народу”¹⁵.

Без відома голови делегації В. Панейко заснував окреме бюро дипломатичної місії, а коли його закулісна діяльність стала предметом обговорення на внутрішньому засіданні делегації, він заявив, що в галицькому питанні він “має право виступати сам і без делегації”¹⁶.

Аналізуючи міжнародну ситуацію, яка склалась на той час, В. Панейко усвідомлював, що єдиний спосіб зберегти незалежність ЗО УНР – це отримати допомогу від Білої Росії, яку водночас підтримувала Антанта. Він зауважував: “Україна й Московщина, чи їм се мило, чи не мило, призначені природою жити з собою в зв’язку ближшим ніж з іншими державами й народами, призначені бути спільниками в одній імперії, призначені здійснити кожна свою самостійність у рамках сеї спілки. Форми сеї спілки, як і кожної іншої, можуть бути різні, рамки її тісніші або ширші...”¹⁷.

Наприкінці травня – на початку червня становище на сході Європи зазнало кардинальних змін. Зміцнівшись після прибуття армії Галлера, польські війська зламали відчайдушний опір Української Галицької Армії та досягли своєї головної мети у Східній Галичині – окупували нафтові райони і зустрілися з румунськими військами на Покутті. Передбачення В. Панейка щодо такого розвитку подій справдилися.

Водночас розпочався відступ адмірала Колчака в Росії і Червона армія окупувала майже всю Україну, а влада Директорії практично не виходила за межі Кам’янець-Подільського. В цих умовах лише Польща здавалася спроможною протидіяти поширенню революції в Європі, і її вага в очах західних урядів зростала.

25 червня 1919 р. Найвища Рада Паризької мирної конференції ухвалила рішення про дозвіл польським військам окупувати Східну Галичину до річки Збруч – колишнього кордону між Австро-Угорською та Російською імперіями, що означало повну ліквідацію державного існування ЗУНР (ЗО УНР).

У листах до Є. Петрушевича від 8 серпня та 17 жовтня 1919 р. В. Панейко повідомляв про ситуацію, яка склалася в Європі на той час, пропонував різні варіанти порятунку України. Він писав: “Ситуація недобра. Як щодо Галичини так і соборної України. З газет які привезено свіжо з Камінця, виходить, що там живуть в рожевім оптимізмі щодо міжнародного становища. Поляки грають подвійну гру: підюжують Петлюру на Денікіна, а Денікінови пропонують союз проти українського сепаратизму. А наші як діти йдуть на тім польським шнурочку. Боюся, що ліквідація прийде скорше, ніж хто і думає”¹⁸.

5 грудня 1919 р. на спільному засіданні української делегації в Парижі було висловлено недовіру ряду її членів, зокрема В. Панейку і С. Томашівському¹⁹. Наступного дня члени делегації звернулися до уряду УНР із зверненням: “Д-р Панейко та проф. С. Томашівський за

весь час своєї праці в Парижі ігнорували делегацію УНР і проводили свою працю цілком сепаратно, як в галицькій, так і в загальноукраїнській справі”²⁰.

16 грудня 1919 р. делегати ЗУНР офіційно самостійно вийшли зі складу делегації²¹. Своє рішення вони пояснили “соборницькими переконаннями”, а також “протестом проти віддання українських земель Польщі Директорією внаслідок Варшавської угоди 2 грудня 1919 р.”²².

19 грудня 1919 р. у Парижі за сприяння Є. Петрушевича В. Панейко утворив Український Національний Комітет (УНК), який орієнтувався на антибільшовицьку Росію, зокрема на Добровольчу армію А. Денікіна.

І. Кедрин писав, що “загальним переконанням є те, що договір УГА з Денікіним 24 жовтня 1919 року – це насправді плід духа В. Панейка і що орієнтація д-ра Є. Петрушевича на Росію зформувалась під впливом листів В. Панейка, що приходили з Парижу”²³.

21 січня 1920 р. Паризька мирна конференція припинила свою роботу. Після поразки на початку 1920 р. Добровольчої армії А. Денікіна під Новоросійськом В. Панейко відійшов від співпраці з УНК. Разом із поразкою Білої Росії згасли останні надії галичан на позитивне розв’язання східногалицької проблеми.

Таким чином, дипломатична діяльність В. Панейка, орієнтована на країни Антанти, на Паризькій мирній конференції зазнала краху. В умовах, коли Антанта не визнавала УНР і ЗУНР повноцінними суб’єктами міжнародних відносин, а Директорія УНР пішла на зближення з Варшавою коштом Східної Галичини, західноукраїнські дипломати на чолі з В. Панейком змушені були шукати інших союзників для порятунку української державності, в тому числі шляхом утворення об’єднаної східноєвропейської федерації держав у союзі з Росією та іншими східноєвропейськими державами. Отже, В. Панейко, репрезентуючи невизнану Західно-Українську Народну Республіку на найвищому міжнародному форумі, робив усе можливе, щоб донести до країн Західної Європи і США міжнародне право українців на створення власної держави, але зовнішні обставини виявилися непереборно сильнішими, ніж державна воля українського дипломата.

---

¹ Додатки і документи // Ісак Мазепа. Україна в огні й бурі революції. 1917–1921. – К., 2003. – 539 с. – С. 539.

² Там само. – С. 216.

³ Лозинський М. Заспокоювання мін Залеського / Михайло Лозинський // Діло. – 1926. – 19 жовтня. – С. 3.

⁴ Там само. – С. 2.

⁵ *Литвин М.* Історія ЗУНР / Микола Литвин, Кім Науменко. – Львів, 1995. – 368 с.

⁶ *Кугутяк М.* Українська націонал-демократія (1918–1939). Т. 1 / Микола Кугутяк. – Київ, Івано-Франківськ : Плай, 2002. – С. 125.

⁷ *Панейко В.* З'єдинені держави Східної Європи. Галичина й Україна супроти Польщі й Росії / Василь Панейко. – Відень, 1922. – 82 с. – С. 14.

⁸ *Лозинський М.* Заспокоювання мін Залеського / Михайло Лозинський // Діло. – 1926. – 20 жовтня. – С. 2.

⁹ *Лозинський М.* Галичина в роках 1918–1920 / Михайло Лозинський // Українська революція. Розвідки і матеріали. Книга 5. – Відень : Червона Калина, 1922. – 228 с. – С. 120.

¹⁰ *Табачник Д.* Історія української дипломатії в особах: Навчальний посібник для студентів, аспірантів спеціальностей “Історія”, “Історія України” / Дмитро Табачник. – К. : Либідь, 2004. – 640 с. – С. 342.

¹¹ *Лозинський М.* Куди ідете? Відкритий лист до членів Української Національної Ради і Ради Державних Секретарів Західної Области Української Народної Республіки і до Українського Національного Комітету в Злучених Державах Північної Америки. Париж, 31 січня 1920 р. / Михайло Лозинський // Табачник Д. Історія української дипломатії в особах: Навчальний посібник для студентів, аспірантів спеціальностей “Історія”, “Історія України” / Дмитро Табачник. – К. : Либідь, 2004. – С. 341–348. – С. 343.

¹² *Борщак І.* Відгомін УГА на Версальській конференції / Ілько Борщак // Українська Галицька армія. – Вінніпег, 1960. – С. 147–149. – С. 147.

¹³ *Головченко В.* Дебют новітньої української дипломатії на Паризькій мирній конференції 1919 року / В. Головченко // Київська старовина. – 2003. – № 6. – С. 15.

¹⁴ *Лозинський М.* Заспокоювання мін Залеського / Михайло Лозинський // Діло. – 1926. – 19 жовтня. – С. 2.

¹⁵ *Панейко В.* З'єдинені держави Східної Європи. Галичина й Україна супроти Польщі й Росії / Василь Панейко. – Відень, 1922. – С. 24.

¹⁶ *Кугутяк М.* Галицькі українці в боротьбі за державну незалежність у 1920–1923 рр. / Микола Кугутяк // Галичина. Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис. – 2001. – № 5–6. – С. 201.

¹⁷ *Панейко В.* З'єдинені держави Східної Європи. Галичина й Україна супроти Польщі й Росії / Василь Панейко. – Відень, 1922. – С. 32.

¹⁸ *Лозинський М.* Галичина в рр. 1918 – 1920 / Михайло Лозинський // Український голос. – 1918. – 13 листопада. – С. 2.

¹⁹ Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (далі – ЦДАВО України), ф. 3603, оп. 1, спр. 1, арк. 114.

²⁰ ЦДАВО України, ф. 4211, оп. 1, спр. 15, арк. 37.

²¹ ЦДАВО України, ф. 4440, оп. 1, спр. 3, арк. 14.

²² Воля. – 1920. – 7 лютого. – С. 257.

²³ *Кедрин І.* Життя – події – люди: спомини і коментарі / І. Кедрин. – Нью-Йорк : Видавнича кооператива “Червона Калина”, 1976. – С. 228.

Освещены итоги дипломатической деятельности государственного секретаря иностранных дел ЗУНР Василия Панэйка на Парижской мирной конференции. Проанализированы отношения стран Антанты к восстановленным государствам в Восточной Европе, а именно Польше, Украинской Народной Республике, Западно-Украинской Народной Республике; охарактеризованы проблемы влияния геополитических факторов на решения украинского вопроса. Выяснено причины изменения направлений дипломатии ЗУНР и дипломатических шагов В. Панэйка. Исследовано значение дипломатической деятельности В. Панэйка для достижения украинской государственности.

Ключевые слова: Парижская мирная конференция; Антанта; Восточная Галичина; украинский вопрос; ЗУНР; дипломатическая миссия.

The article deals with the results of the diplomatic activity of the Vasyl Paneyko, State secretary on foreign affairs of the West Ukrainian People's Republic within the Paris Peace Conference. The author analyzes the attitude of Entente to reduced states in Eastern Europe, namely Poland, Ukrainian People's Republic, West Ukrainian People's Republic, describes the impact of geopolitical factors towards solving the Ukrainian question. The reasons for changing directions of the West Ukrainian People's Republic diplomacy and diplomatic steps of V. Paneyko are shown. There is investigated the value of diplomatic of V. Paneyko in the achieving the Ukrainian statehood.

Key words: the Paris Peace Conference; Entente; the East Galicia; the Ukrainian question; West Ukrainian People's Republic; the diplomatic mission.